

**Комітет з питань екологічної політики та
природокористування**

Позиція щодо проєкту Закону України

**«Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства
Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії»**

11 серпня 2025р. на сайті Міністерства енергетики України <https://mev.gov.ua/novyna/minenerho-zaproschuye-obhovoryty-zakonoprojekt-shchodo-implementatsiyi-yevropeyskoho> з'явилося повідомлення те, що Міністерство енергетики України оприлюднило проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії». Документ передбачає імплементацію положень Директив ЄС з відновлюваної енергетики 2018/2001 (RED II) та 2018/2001 (RED III) з урахуванням рекомендацій Енергетичного Співтовариства 2024/1/MCEnC від 11 грудня 2024 року.

Законопроєкт містить:

- узгодження термінології у сфері ВДЕ;
- правила розрахунку валового кінцевого споживання енергії з ВДЕ;
- визначення спільнот відновлюваної енергетики;
- механізм статистичних трансферів, спільних проєктів та схем підтримки;
- визначення зон прискореного розвитку ВДЕ, розвитку мереж та зберігання енергії;
- впровадження прозорих дозвільних процедур для інвестицій у ВДЕ;
- уточнення критеріїв сталості та скорочення викидів скорочення викидів парникових газів біопалив, біорідин та палив з біомас;
- перелік необхідних підзаконних актів для імплементації регламентів ЄС.

Розроблення цього законопроєкту передбачено:

- Планом України (Ukraine Facility) – для вдосконалення дозвільних процедур інвестицій у ВДЕ відповідно до правил ЄС;
- Планом дій Уряду на 2025 рік;
- Планом законопроєктної роботи Верховної Ради на 2025 рік;
- Стратегією розвитку розподіленої генерації до 2035 року;
- Національним планом дій з ВДЕ до 2030 року;
- Планом імплементації зобов'язань за Договором про Енергетичне Співтовариство.

- Прийняття законопроекту забезпечить виконання зобов'язань України в межах Договору про Енергетичне Співтовариство та глави 15 "Енергетика" Угоди про асоціацію з ЄС.

Хочемо звернути увагу комітету, що вказаний законопроект не може бути прийнятий парламентом в частині спрощення екологічних дозвільних процедур та запровадження нових особливостей проведення екологічних оцінок проєктів розвитку відновлювальних джерел енергії та створення зон прискореного розвитку відновлювальних джерел енергії, оскільки в Україні відсутнє законодавство що апроксимує Оселищну та Пташину директиви, а також через інші причини.

По перше, прийняття таких змін і повне їх копіювання в Україні є неможливим, адже відповідні директиви ЄС з відновлюваної енергетики 2018/2001 (RED II) та 2018/2001 (RED III) прийняті на підставі природоохоронного законодавства ЄС, яке в Україні не апроксимовано, зокрема це ключові Оселищна Директива та Пташина Директива. Наслідком цього, в Україні не легалізовані ні території Натура2000, чи хоча б території Смарагдової мережі, немає особливо охоронюваних територій та ділянок, які передбачені вказаними Директивами, не застосовується процедура Відповідної оцінки (Appropriate Assessment). За таких умов прийняття вказаного законопроекту з повним (і часто незрозумілим) копіюванням положень Директиви RED є передчасним та недопустимим. Через відсутність правового регулювання процедури Відповідної оцінки, буде неможливо провести таку оцінку для планів, які визначають зони прискореного розвитку відновлювальних джерел енергії, як цього вимагають чинні положення Директиви RED.

По друге, необґрунтовані зміни до Закону "Про оцінку впливу на довкілля" призведуть до нівелювання положень цієї оцінки, уникнення від обов'язку проведення ОВД для проєктів, що мають значний вплив на довкілля.

По третє, положення законопроекту містять загрозу для територій та об'єктів природо-заповідного фонду України, оскільки не виключають ці території із земель, на яких можуть створюватися зони прискореного розвитку відновлювальних джерел енергії, і де не застосовується Закон "Про оцінку впливу на довкілля". Також плутанина в законопроекті стосується оцінок, які мають проводитися щодо проєктів відновлювальної енергетики Міндовкіллям (а тепер - Мінекономіки) та щодо здійснення оцінки впливу на довкілля в транскордонному контексті.

Більш детальні коментарі щодо статей законопроекту, які стосуються внесення змін до Закону "Про ринок електричної енергії" :

Нова стаття 9¹⁰ Зони прискореного розвитку відновлювальних джерел енергії

Дана стаття передбачає, що плани, які визначають зони прискореного розвитку відновлювальних джерел енергії мають визначити земельні ділянки, на яких впровадження проєктів відновлювальних джерел енергії не матиме значного впливу на довкілля, та одночасно надавати пріоритет штучним та забудованим поверхням, звалищам, шахтам,

штучним водоймам, ... та виключати території Смарагдової мережі, основні міграційні шляхи птахів та морських ссавців, а також інші території, визначені на основі карт чутливості біорізноманіття.

Отож, дані вимоги до зон прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії не включають об'єкти ПЗФ, які мають також бути виключені з земельних ділянок, на яких можуть бути створені такі зони. Виключення національних об'єктів ПЗФ порушує вимоги Директиви RED.

Стаття 9¹⁰ говорить про критерії заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату в зонах прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії, які мають затверджуватися КМУ, проте Директива RED говорить про заходи пом'якшення, які мають базуватися на вимогах ст.6(2) та 12(1) Оселищної директиви та ст.5 Пташиної директиви, і ст.4(1)(а) Водної рамкової директиви. Тому, ці заходи мають стосуватися в першу чергу пом'якшення впливів на біорізноманіття, а не на зміну клімату чи пом'якшення наслідків зміни клімату. Важливо, що заходи з пом'якшення – не є компенсаційними заходами, а окремими заходами, які слід розробити для зон прискороного розвитку.

Основна мета картування територій як зон прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії полягає в визначенні територій, на яких можливі проекти не будуть мати значного впливу на довкілля. Тому такі території, як Натура2000 (чи Смарагдова мережа), національні об'єкти ПЗФ, основні міграційні шляхи автоматично мають виключатися з переліку потенційних територій, де можуть бути створені зони прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії.

Стаття 14⁵ **Дозвільні процедури у зонах прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії** передбачає, що проекти відновлювальної енергетики не підлягають оцінці впливу на довкілля на територіях Смарагдової мережі за умови дотримання встановлених критеріїв.

Проте таке формулювання суперечить ст.9¹⁰, яка вказує, що території Смарагдової мережі не можуть включатися до територій, що будуть входити до зон прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії. Наявність Смарагдової мережі автоматично означає, плановані проекти будуть мати значний вплив на довкілля.

Ч.7 ст. 14⁵ вводить якусь незрозумілу оцінку проєктів відновлювальної енергетики, яку має проводити Міндовкілля (а тепер Мінекономіки), яка має проводитися можливо щодо проєктів, що можуть мати транскордонний вплив, або можливо щодо проєктів, які будуть реалізовуватися на територіях Смарагдової мережі. Проте, не зрозуміло, яких саме випадків ця екологічна оцінка стосується і про яку саме оцінку йдеться, але ця оцінка має визначити проєкти відновлювальної енергетики, які можуть спричинити значні непередбачені негативні впливи на навколишнє середовище з урахуванням екологічної чутливості географічних зон їх розташування, які не були визначені при оцінці при розробленні плану(?) зон прискороного розвитку відновлювальних джерел енергії. Ця оцінка має також включати транскордонну оцінку проєктів відновлювальної енергетики. І правила такої оцінки мають затверджуватися КМУ. Проте такий вид додаткової "оцінки" не передбачено директивами RED. А правила щодо оцінки впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті затверджені Законом "Про оцінку впливу на довкілля", тому слід уточнити, про яку процедуру оцінки транскордонного впливу йдеться в даній статті.

Стаття 14¹⁰ говорить про переважний суспільний інтерес проєктів відновлювальної енергетики. Також в цій статті згадуються компенсаційні заходи щодо охорони довкілля, проте в інших статтях йдеться про компенсаційні заходи на зміну клімату. Проте положення директиви RED дає виключення із застосування даної презумпції, коли є чіткі докази значної, негативної та такої, що не можна пом'якшити, шкоди довкіллю. Такий статус проєктам надається в Європі лише після проведення Відповідної оцінки (Appropriate assessment), у відповідності з вимогами Оселищної директиви. Таким чином, таке формулювання щодо застосування статусу переважного суспільного інтересу для проєктів відновлювальної енергетики є неприйнятним та таким, що не відповідає вимогам європейського законодавства і не може бути застосованим в Україні.

На підставі викладеного, керуючись Конституцією України,

ПРОСИМО комітет :

1. Врахувати дані зауваження при обговоренні даного законопроекту на своїх засіданнях.

З повагою,
виконавчий директор
МБО «Екологія-Право-Людина»

Олена Кравченко

Виконавці:

Ольга Мелень-Забрамна,

Є.Алексєєва,

Ю.Францішкевич-Вирста

Додаток – Таблиця зауважень.